

НЕДЕЉА XIX
НА ЛИТУРГИЈИ
ЈЕВАНЂЕЉЕ
ПО
ЛУКИ

ече Господ: Како хоћете да људи чине вама, тако чините и ви њи-ма. И ако волите оне који вас во-ле, каква вам је хвала? Јер и греш-ници воле оне који њих воле. И ако чините добро онима који вама чине доб-ро, каква вам је хвала? Јер и грешници чине тако. И ако дајете у зајам онима од којих се надате да ћете узети, каква вам је хвала? Јер и грешници грешницима дају у зајам да узму опет онолико. Али љубите непријатеље своје, и чините добро, и дајите у зајам не надајући се ничему; и биће вам велика награда, и бићете синови Свевишњег, јер је он благ и према неблагодарнима и злима. Будите, дак-ле, милосрдни као што је и Отац ваш мило-срдан.

НЕДЕЉА ДЕВЕТНАЕСТА

Јеванђеље *о* *савршеном милосрђу*

Лука 6 31-36. Зач. 26.

Кад би се људи сваки дан сећали милосрђа Божјег према себи и они би били милосрдни један према другом.

Ништа тако не чини једнога човека немилосрдним као вера да нико нема милосрђа према њему. Нико? А где је Бог? Не награђује ли нас Бог сваки дан и сваку ноћ својим милосрђем и за немилосрђа људи? И зар није важније за нас да се у царскоме двору цар односи према нама с благоволењем него ли слуге цареве? Шта нам вреди, ако нас све слуге цареве обасипају милошћу а цар негодује према нама? Људи постају неми-лосрдни ишчекујући док се прво други покажу према њима милосрдни. Но гле, то исто и дру-ги чекају од њих! И у том узајамном ишчеки-вању милосрђа један од другог сви људи, више мање, постају

немилосрдним. А милосрђе није врлина која чека но која наступа. Јер откуда би људи уопште знали за милосрђе, да Бог није први наступио са Својим милосрђем? Милосрђе Божје изазвало је милосрђе код људи; и да Бог није показао први Своје милосрђе, не би се у свету уопште знало ни за реч *милосрђе*. Ко схвати милосрђе као врлину која наступа а не која чека, и као такву почне је испуњавати, томе ће се и небо и земља убрзо показати у другој боји. Јер ће убрзо познати и Божје и људско милосрђе. Милосрђе је удар који непогрешно изазива варницу. Ко даје тај блажени удар и ко га прима, обојица осећају Бога међу собом. Онога часа осећа се милујућа рука Божја на оба срца. Зато је Господ и рекао: *блажени милостиви јер ће помиловани бити*.

Милосрђе је веће од сажалења, које су мудраци у Индији проповедали као највећу врлину. Један човек може се сажалити на просјака и проћи мимо њега, но милосрдан ће се сажалити и помоћи просјака. Бити пак милосрдан према просјаку није још ни најтежа ни најкрупнија ствар у закону Христовом – него бити милосрдан према непријатељу.

Милосрђе је веће од праштања увреда. Јер опростити увреду то је прва половина пута ка

Богу, а учинити дело милосрђа то је друга половина пута ка Богу.

Треба ли и спомињати, да је милосрђе веће од правде земаљске? Да није милосрђа, људи би по самој земаљској, законској правди сви изгинули. Закон не може без милосрђа ни да одржи оно што постоји, док милосрђе ствара нова и велика дела у свету. Милосрђе је и сав овај свет створило. Зато је боље вежбати људе од детињства у познању радости милосрђа, него ли у познању оштрине закона. Јер закону ће се моћи научити увек, али кад срце отврдне, тешко је повратити се и бити милосрдан. Јер ако су људи милосрдни, неће се огрешити ни о закон; али ако сав закон испуне, могу ипак бити сасвим празни од милосрђа и изгубити венац славе који је Бог одредио милосрднима.

Данашње јеванђеље говори о највишој врсти милосрђа – о љубави према непријатељима. Господ Исус даје заповест – не савет него заповест – да љубимо и непријатеље своје. И та Његова заповест није узгредична и спорадична као што је то било пре Њега на понеким ретким пропланцима закона, где је уопште ова заповест – више у виду савета него заповести – блеснула, него та заповест о љубави према не-

пријатељима уздиже се на највидније место у Јеванђељу.

Рече Господ: како хоћете да чине вама људи чините и ви њима тако исто.

То су уводне речи у данашње јеванђеље о љубави према непријатељима. Пре свега, ако хоћете да вама људи не буду непријатељи, не будите ни ви непријатељи људима. Јер ако је истина, да сваки човек у овоме свету има својих непријатеља, онда то значи да сте и ви некое непријатељ. Како онда можете захтевати, да вам буде онај човек пријатељ коме сте ви непријатељ? Зато ишчупајте прво корен непријатељства у срцу своје, па тек онда пребројте своје непријатеље у свету. Уколико потпуније будете ишчупали тај зли корен у срцу своје, и посекали све младице које из њега стално избијају, утолико ћете мањи број својих непријатеља моћи набројати. Ако хоћете, дакле, да вама људи буду пријатељи, ви морате прво престати бити непријатељи људима, па онда постати и њихови пријатељи. Постанете ли пак ви пријатељи људима, број ваших непријатеља или ће се врло смањити, или сасвим ишчезнути. Но то није главно. Главно је, да ћете у том случају имати Бога за пријатеља. Главно је за спасење ваше, да ви не будете ником непријатељ, а не

да немате ниједног непријатеља. Јер ако сте ви непријатељ људима, онда и ви и ваши непријатељи спречавате ваше спасење; а ако ли сте пак пријатељи људима, онда и непријатељи ваши несвесно помажу зидање вашег спасења. О, кад би сваки човек мислио само о томе, коликом је броју људи он непријатељ место што мисли колики је број људи њему непријатељ! За један дан тмурно лице овога света засјало би као сунце.

Заповест Христова да чинимо људима оно што желимо да они нама чине тако је природна, и тако очигледно добра, да је и чудо и срам, што то није давно давним постало људима свакодневном навиком.

Нико не жели да му људи чине зло – Нека нико дакле не чини људима зло. Свако жели да му људи чине добро – нека свако дакле чини људима добро.

Свако жели да му људи опросте кад згреши – нека дакле и он опрости људима кад ови згреше.

Свако жели да се људи жалосте у његовој жалости и радују у његовој радости – нека се и он жалости у жалости других људи и радује у њиховој радости.

Свако жели да људи рекну добру реч о њему, и да га чествују, и да га гладна нахране, и болна обиђу, и гоњена заштите, – нека дакле тако исто и он чини људима.

То важи како за појединце тако и за групе људи, и за суседна племена, народе и државе. Кад би ово постало усвојеним правилом од свих сталежа, народа и држава, престала би злоба и борба међу сталежима, престала би мржња међу народима, и престали би ратови међу државама. Ово је лек за све те болести, и другога лека нема.

Даље говори Господ:

И ако љубите оне који вас љубе, каква вам је хвала? јер и грешници љубе оне који њих љубе. И ако чините добро онима који вама добро чине, каква вам је хвала? јер и грешници чине тако. И ако дајете у зајам онима од којих се надате да ћете примити, каква вам је хвала? јер и грешници грешницима дају у зајам да приме опет онолико.

То значи, ако чекате да вам се учини добро, па да га платите добром, не чините тиме никакво добро. Чека ли Бог да људи заслуже да их огреје сунце, па тек онда да нареди сунцу да греје? Или Он прво наступа са Својим милосрђем и Својом љубављу? Милосрђе је врлина

која наступа а не врлина која чека. То Бог показује очигледно од почетка света. Из дана у дан од почетка света Бог Својом шћедром руком расипа богате дарове свима Својим створењима. Јер кад би Он чекао да прво Његова створења Њему нешто даду, не би постојао ни свет нити иједно створење у свету. Ако љубимо оне који нас љубе, ми смо трговци који врше размену. Ако чинимо добро само својим добротворима, ми смо дужници који одужујемо свој дуг. А милосрђе није врлина која само враћа дуг, него врлина која стално задужује. И љубав је врлина која стално задужује и не чека враћање. Ако дајемо у зајам ономе од кога се надамо позајмљеног натраг примити, шта тиме чинимо? Преносимо свој новац из једне касе у другу. Јер то што смо дали на зајам ми сматрамо својом својином, исто онако као и кад је то било у нашим рукама.

Но лудо би било помислити, да нас Господ горњим речима учи да не љубимо оне који нас љубе, и да не чинимо добро онима који нама добро чине. Боже сахрани! Он тиме само хоће да каже, да је то један нижи ступањ врлине, на који се и грешници лако успињу. То је најмања мера добра, која чини овај свет сиромашним и људе ропски скученим и тесногрудим. А Он

жели да дигне људе на највиши ступањ врлине, одакле се види све богатство Бога и Божјих светова, и на коме скучено и устрашено срце роба постаје широко и слободно срце сина и наследника. Љубав к онима који нас љубе јесте само прва лекција у бесконачној области љубави; и чињење добра онима који нама чине доро јесте само почетна школа у дугом низу вебања у добротинству; и давање на зајам некоме ко ће нам вратити није никакво зло но добро, али то је само први и мајушни корак ка величанственом добру, које даје и не очекује враћање.

Кога Господ овде назива грешницима? Прво незнабошце, којима није откривена потпуна тајна истине и љубави Божје. Грешници су они зато што су отишли од првобитне истине и љубави Божје, и место Бога узели овај свет за свога законодавца, од кога су се и научили љубити само оне који њих љубе и чинити добро само онима који њима добро чине. Велика тајна Божје истине и љубави сада се поново открива кроз Господа Исуса – и то још у већем сјају него у почетку стварања – открива се она прво кроз народ јеврејски; кроз народ јеврејски, но не само за народ јеврејски него за све народе на земљи. Па како је Бог припремао Јевреје хиља-

дама година кроз закон и пророке за разумевање и примање најпотпунијег откровења тајне, то Господ и назива и остале народе, огрезле у многобоштву, грешницима. Но под грешницима – и то још тежим од незнабожаца – разуме Он све оне којима је тајна истине и љубави откривена, али који је нису одржали, него су се вратили – као пас на бљувотину – опет на најнижи ступањ добра. Међу таквима су многи и многи од нас: по имену хришћани, а по делима најпримитивнији незнабошци. Јер каква нам је хвала, ако љубимо своје љубитеље и чинимо добро својим добротворима? Не враћамо ли тиме нешто што смо узели на своје место? Заиста, примили смо плату своју! Хвалу заслужује само оно дело, које, колико толико, личи на дело Божје љубави.

Али љубите непријатеље своје, говори Господ, и чините добро, и дајете у зајам не надајући се ничему, биће вам велика плата, и бићете синови највишега, јер је Он благ и неблагодарнима и злима. Будише дакле милосрдни као и отац ваш што је милосрдан.

Ево највише висине на коју Христос хоће да уздигне човека! Ево науке нечувене пре Њега! И ево сјаја човековог достојанства, несањаног ни од највећих мудраца у историји! И ево чове-

кољубља Божјег које цело срце човечје раствара у једну велику сузу!

Љубите непријатеље своје. Не каже: не враћајте зло за зло, јер то је мало; то је само трпљење. Нити каже: љубите оне који вас љубе, јер то је чекање на љубав; него каже: љубите непријатеље своје; не трпите их само, и не чекајте, него их љубите. Љубав је врлина радна, активна; врлина која наступа.

Но зар није љубав према непријатељима неприродна? Такав је приговор истицан с нехришћанске стране. Не видимо ли ми, да нигде у природи нема примера љубави према непријатељима, него само према пријатељима? Тако је приговарано. Шта можемо на ово одговорити? Пре свега наша вера зна за две природе: за једну непокварену, непомрачену и неозлобљену грехом, за какву је знао Адам у Рају, и за једну грехом покварену, помрачену и озлобљену, какву сви ми непрестано гледамо у овоме свету. У кругу оне прве природе љубав према непријатељима је сасвим природна. Јер у тој природи љубав је као ваздух којим сва створења дишу и живе. То и јесте права природа коју је Бог створио. Из те природе просијава љубав божанска у ову нашу природу као сунчана светлост кроз облаке. И што год на земљи има

праве љубави, она долази из те природе. У кругу ове друге, земаљске природе љубав према непријатељима могла би се због своје реткости назвати неприродном. Но она ипак није неприродна него – у односу према земаљској природи надприродна, или још најбоље рећи: преприродна, пошто љубав уопште не долази у ову грешну природу из оне првобитне, безгрешне и бесмртне природе, која је пре ове наше природе.

Али љубав према непријатељима тако је ретка, да се мора назвати неприродном, говоре други приговарачи. Ако је тако, онда је и бисер неприродан, и дијамант, а и злато. Гле, и они су ретки, па ко њих назива неприродним? Истина, једина Црква Христова зна многобројне примере ове љубави. Као што има биљака које расту само у једном пределу земље, тако ова необична биљка, ова необична љубав расте и успева једино у пределу Цркве Христове. Ко би хтео да се увери у постојање многобројних примерака ове биљке и у красоту њену, тај треба да прочита животе апостола Христових, отаца и исповедника вере Христове, заточника и мученика велике истине и љубави Христове.

Ако није немогућа, оно је та љубав у најмању руку необично тешка, говоре трећи приго-

варачи. Заиста она није лака, нарочито за онога ко се тој љубави учи у даљини од Бога, а не из близине Бога, од кога та љубав једино и добија снаге и хране. Како да ми не љубимо оне које Бог љуби? Бог не љуби нас више него наше непријатеље, нарочито ако смо и ми непријатељи другим људима. А ко од нас може рећи, да га нико у свету не назива својим непријатељем? Кад би сунце Божје грејало и киша росила само оне које нико не сматра својим непријатељем, заиста тешко да би који зрак сунчев уопште сишао на земљу и која кап кише пала у прашину земну. Како великог баука праве људи од непријатељства према себи! Грех је утерао страх у људе, те од страха подозревају непријатеље у свима створењима око себе. А Бог је безгрешан и безстрашан, зато не подозрева никога него љуби све. Он нас толико љуби, да и кад нас без нарочите наше кривице окруже непријатељи, треба да верујемо, да је то са Његовим знањем а ради нашега добра. Будимо праведни и рецимо, да су непријатељи велики помоћници наши у духовном напредовању. Да није било непријатељства од стране људи, многи и многи Божји угодник не би постао пријатељ Бога. Чак и непријатељство самога Сатане бива корисно онима који имају ревност према светињи Бож-

joј и према спасењу душе своје. Ко је био већи ревнитељ светиње Божје и ко већи љубитељ Христа од апостола Павла? Па ипак овај исти апостол прича, да кад му је Бог открио премноге тајне, допустио је био злом демону да буде близу њега и да му досађује. *Да се не бих понео за премнога открочења, даде ми се жалац у месо, ангел сатанин, да ме куша да се не поносим* (II Кор. 12, 7). Па кад сам демон и мимо своје воље доноси корист човеку, како да му не доносе користи људи, кудикамо блажи непријатељи од демона? Могло би се смело рећи, да су често пријатељи једнога човека много штетнији по његову душу, него ли његови непријатељи. И сам је Господ рекао: *и непријатељи човеку постаће домашњи његови* (Мат. 10, 36; Михеј 7, 6). Они који живе под једним кровом с нама, и који су толико ужурбани око наше телесне неге и угодности, често су најљући непријатељи нашега спасења. Јер њихова љубав и брига нису упућени нашој души но нашем телу. Колико је родитеља упропастило душу свога сина, колико браће душу свога брата, колико сестара душу своје сестре, колико жена душу својих мужева! И то све из љубави према њима! Ово сазнање, које се посведневно потврђује, јесте један крупан разлог више, да не тре-

ба сувише да се предајемо љубави својих сродника и пријатеља, нити пак да ускраћујемо своју љубав према непријатељима. Треба ли још једном нагласити, да често, врло често, наши непријатељи су наши прави пријатељи? То што они нас узнемирују, служи нам на корист; и то што они нас изобличавају, служи нашем спасењу; и то што они притешњују наш спољашњи, телесни живот, помаже нам да се повучемо унутра у себе, и нађемо душу своју, и завапимо ка Богу живоме за спасење душе. Ваистину, наши непријатељи често су наши спасиоци од пропасти, коју нам наши сродници спремају и нехотично лабавећи наш карактер и гојећи наше тело на рачун наше душе.

Чините добро и дајите у зајам не надајући се ничему, говори Господ.

То јест: чините добро свакоме човеку без разлике, да ли вас он воли или не воли; следујте примеру Бога који чини добро свакоме, и јавно и тајно. Ако ваше добро не излечи вашег непријатеља од непријатељског расположења, ваше зло још мање ће га излечити. Чините добро, дакле, и онима који од вас нити траже нити очекују добра, и дајите у зајам свакоме ко од вас тражи, но дајите тако као да поклањате, као да враћате туђе а не као да дајете своје. Ако

ваш непријатељ не прима никакво ваше добро, ипак ви му можете учинити много добра. Не каже ли Господ: *молите се Богу за оне који вас гоне* (Мат. 5, 44)? Молите се, дакле, Богу за ваше непријатеље, и тако им чините добро. Ако непријатељ ваш не прима од вас никакву милостињу и никакву услугу, примиће Бог вашу молитву за њега. И Бог ће омекшати срце његово, и повратиће га ка добром расположењу према вама. Није ни издалека тако тешко непријатеља обратити у пријатеља, као што се то људима чини. Ако је то немогуће људима, могуће је Богу. Онај који залеђену земљу обраћа у топлу рудину, по којој цвеће расте, може растопити и лед непријатељства у срцу људском, и учинити да у њему расте мирисно цвеће пријатељства. Но, наравно, није најважније то, да се ваш непријатељ кроз ваше добро обрати и буде ваш пријатељ, него је најважније да он због мржње према вама не изгуби душу своју. За ово последње треба се молити Богу, а не за оно прво. За ваше спасење није ни најмање важно, да ли ћете ви у овоме животу имати више пријатеља или непријатеља, но важно је и преважно, да ви не budete ником непријатељ а свима пријатељ у срцу своме, у молитвама својим и у мислима својим. Ако овако будете чинили, велика ће

бити ваша награда. Од кога? Можда донекле и одљуди, но у главноме од Бога. Каква награда? *Бићете синови највишега* и моћи ћете назвати Бога *Оцем својим*. *И отац ваш који види тајно, платиће вам јавно* (Мат. 6). Ако не данас, а оно сутра; ако не сутра, а оно на крају крајева, пред свима ангелима и људима. Но какву би ми већу награду могли и очекивати осим да се назовемо синовима Највишега и да Највишега назовемо *Оцем својим*? Гле, једини син *Највишега* је само Господ Исус, и једини је он до сада називао Бога *Својим Оцем*. А сада се и нама, заблуделим и грешним, обећава та иста част! Шта значи та част? Значи, да ћемо бити тамо где он буде у вечности (Јов. 14, 3), у слави у којој и Он буде, у радости којој краја нема. Значи, да нас љубав Бога Оца непрестано прати, кроз све недаће и муке овога живота, и све окреће и устројава на наше крајње добро. Значи, да нећемо остати у гробу кад умremo, него ћемо васкрснути, као и Он што је васкрнуо. Ах, значи да смо само привремено стављени на ову земљу као на острво мртвих, но да нас чека част и слава и бесмртна красота у дому Оца небескога. Треба ли, уосталом, набројати сва она добра која очекују једно сироче кад га један цар земаљски посини? Довољно је само рећи: то и то

сироче посинио је цар, и свако може одмах слутити, каква све блага очекују то сироче. А наше посинаштво није људско него Божје, јер ми ћемо бити синови Највишега, чији је Син и сам Господ Исус, синови Цара бесмртнога, Цара над царевима. Нас Бог посињава не због наших заслуга него због заслуга Сина Свог Јединородног, као што и вели апостол: *јер сте ви сви синови Божји вером у Христа Исуса* (Гал. 3, 26; Јов. 1, 12). Христос нас прима за браћу Своју, зато нас Бог Отац прима за синове Своје.

У самој ствари ничим се ми не можемо учинити толико заслужним да би се могли назвати синовима Бога живог. Смешно је и мислити, да ми можемо ма каквим делима, па ма то била и највећа љубав према непријатељима, заслужити и платити оно што Господ Исус, обећава верним службеницима Својим. Да раздамо све што имамо, и дамо сиромасима; да постимо све дане живота свога и да као свећа стојимо дане и ноћи на молитви до краја крајева; да се духом својим одвојимо од тела свога као од једног хладног камена, и да душом постанемо бестрасни и нечувствени за овај материјални свет; да се дамо поплувати и погазити од целог света, и да се дамо гладним зверовима на храну – ипак је то сасвим ништавна цена онога

блага, оне славе и оне неисказане милине, што доноси собом посиновљење Божје. Нема тог милосрђа на земљи нити има те љубави у смртном човеку, која би једног смртног човека могла учинити сином Божјим и бесмртним грађанином царства небеснога. Но Христова љубав попуњује оно што човек не може. Да се нико од нас не би похвалио, да ће се својом љубављу моћи спасти, и својим заслугама отворити себи врата рајска.

Отуда и заповест о љубави према непријатељима, ма колико крупна и тешка да изгледа, јесте само једна лепта коју Бог од нас захтева да би нас пустио у близину Своју, у Своје раскошне дворе царске. Не тражи Он од нас да ми испунимо ову заповест, да би себе учинили заслужним царства и синовства Његовог, но само да би пожелели то царство и синовство изнад свега осталог. Он то тражи од нас, колико да би ми само поверовали речи Његовој и показали послушност према Господу Исусу. Чиме је Адам био заслужио Рај? Ничим; него му је дат Рај по љубави Божјој. Чиме се Адам држао у Рају до свога пада? Послушношћу према Богу, једино послушношћу. Онда када су он и жена му посумњали у заповест Божју, они су већ самом том сумњом и прекршили заповест

Божју, и пали у смртоносни грех непослушности. При Новоме Стварању Господ Исус тражи од нас оно исто што је тражио и од Адама и Еве у Рају, наиме: веру и послушност – веру, да је спасоносна по нас свака заповест Његова, и безусловну послушност свакој заповести Његовој. Он је и дао све заповести Своје, па и ову о љубави према непријатељима, да би ми имали веру у Његову реч и послушност Његовој речи. А кад ма која Његова заповест не би била добра и по нас спасоносна, зар би нам је Он и давао? Он је најбоље знао, да ли је ова заповест природна или неприродна, могућа или немогућа; главно је за нас, да је Он ту заповест дао, и ми – ако желимо себи добра – имамо да је испунимо. Као што болесник с вером и послушношћу прима лек из руку лекаревих – био тај лек слadak или горак – тако смо дужни и ми, грехом раслабљени и помрачени, с вером и послушношћу испунити све што нам је заповедио човекољубиви Лекар душа наших и Господ живота нашега, Исус Христос Син Бога живогa. Њему нека је слава и хвала, са Оцем и Духом Светим – Тројици једнобитној и неразделној, сада и навек, кроза све време и сву вечност. *Амин.*